

דגם תשובות לשאלון עברית: הבנה, הבעה ולשון לבתי ספר ערביים – מס' 014381, חורף תש"ף

פרק ראשון – הבנת הנקרא

1. על הנבחן להשיב מהו ביוש על פי שורות 2-4. (100%)
ביוש הוא חשיפה ברבים של מידע שלילי על אדם שמטרתה לבייש אותו.
2. א. על הנבחן להשיב לשם מה השתמשו בביוש בעבר. (100%)
בעבר ביישו אנשים כדי להעניש אותם וכדי להרתיע אחרים.
ב. על הנבחן להשיב מהו, לפי דעתה של הכותבת, ההבדל העיקרי בין תופעת הביוש בעבר ובין תופעה זו כיום. (100%)
כיום עוצמת ההשפלה של הביוש גדולה הרבה יותר מבעבר.
ג. על הנבחן להביא שלוש סיבות להבדל זה. (3×33.3%=100%)
סיבה 1: הביוש נעשה ברשתות חברתיות (במרשתת).
סיבה 2: המרשתת היא כלי תקשורת שאין לו גבולות.
סיבה 3: המרשתת היא כלי נגיש.
סיבות אחרות: אין כמעט פיקוח על המידע הפוגעני המתפרסם במרשתת / המפרסמים של המידע המבייש יכולים להיות אנונימיים / אי-אפשר בדרך כלל להסיר את המידע המבייש שהתפרסם במרשתת.
3. על הנבחן לקבוע בנוגע לכל אחד משני הקטעונים שפורסמו במרשתת מה הם המניעים לפרסום המידע, על פי שורות 14-19. (4×25%=100%)
שני מניעים לפרסום המידע הפוגעני: רצון אכזרי להשתעשע בחלשים / צורך לזכות בפרסום / רוע, שנאה, נקמה / אידאולוגיה מעוותת
שני מניעים לפרסום הסרטון באתר האינטרנט: הרתעת אנשים מלחרוג מן הכללים המקובלים בחברה / עזרה בשמירה על התנהלות תקינה של החברה
4. א. — הכותבת שוללת פרסום כל סוג של מידע מבייש במרשתת. (100%)
ב. על הנבחן להביא מן הקטע נימוק מוסרי אחד לביסוס עמדתה של הכותבת. (100%)
— יש בביוש פגיעה בזכותו הבסיסית של כל אדם לפרטיות ולכבוד.
— לאיש אין רשות להרוס חיים של אחרים.
— המידע המתפרסם מבוסס על פרשנות של אדם מסוים השופט אחרים, ולעיתים אדם זה אינו יודע את כל העובדות.
— השפלה פומבית אינה הוגנת.
— כולנו בני אדם, וכולנו טועים מדי פעם ועוברים על כללי ההגיונות החברתיים. / כל אחד מאיתנו יכול להיתפס בטעות.
ג. על הנבחן להשלים את הקטע הנתון. (2×50%=100%)
התהליך שצריך להחליף את הביוש הוא משפט הוגן ואובייקטיבי, כי פרסום מידע מבייש לפני הוכחת האשמה הוא צורה מעוותת ומסוכנת של "צדק", והאנשים שמתפרסם עליהם מידע מבייש אינם זוכים למשפט הוגן ואינם נענשים על פי חומרת מעשיהם.
5. א. על הנבחן להביא משורות 26-28 דוגמה אחת לשאלה רטורית. (100%)
איך היינו מרגישים אם כל טעות שלנו הייתה מפורסמת בציבור ומובילה לביוש פומבי? / איך היינו מגיבים אם היו מנציחים התנהגויות שלנו שגורמות לנו להתבייש בעצמנו? / האם יש לנו רשות מוסרית לעשות זאת לאחרים?
ב. — לעורר בקוראים רגשות ומחשבות בנוגע לעצמם. (100%)
ג. — ביוש שנעשה ברבים (100%)
6. **שאלת דעה אישית**
על הנבחן להשיב אם הוא מזדהה עם העמדה של הכותבת ועם הנימוקים שלה בנוגע לתופעת הביוש, ולנמק את דעתו. (100%)
אני איני מזדהה עם העמדה של הכותבת ועם הנימוקים שלה בנוגע לתופעת הביוש. אני סבור שלא כל פגיעה של אדם באחר היא עניין להתערבות של בית משפט. לדעתי, אדם שנפגע מאדם אחר, ובמיוחד מאדם אלים, מותר לו ולעיתים אף חובה עליו לפרסם מידע על הפוגע כדי שלא יפגע באחרים, ואם יש בזה ביוש, הוא אף תוצר לוואי של הפרסום, אך לא המטרה שלו. באופן דומה אני סבור שעל אדם שרואה עבירה חלה חובה לפרסם את דבר העבירה, גם כדי שהעברין ייתפס וגם כדי שאחרים יראו ויראו. יש חשיבות גדולה לביוש כיום, מכיוון שלרבים מאוד אין גבולות, והם סבורים שמותר להם לעשות ככל שעולה על רוחם.

או:

לדעתי הכותבת צודקת. אם נתחיל לבייש כל אדם שטועה ובטעותו פוגע באחרים, זו תהיה צביעות, שכן אנחנו טועים בעצמנו, וזו תהיה גם בבחינת לקיחת החוק לידינו. אנחנו נפרש את המצב כפי שנרצה, נשפוט את האנשים ולאחר מכן נבייש אותם על מעשיהם. אנחנו לא שופטים, והפרשנות לא ניתנה לנו. לטעמי, יש להפסיק את התופעה שיכולה לגבות חיי אדם, ולהחזיר את השפיות לאנשים ואת פעולת הפרשנות והשיפוט לבתי המשפט.

פרק שני – הבעה בכתב: ספרות (שאלה 7) או חיבור (שאלה 8)

7. רשימה

א. (1) על הנבחן להשיב, על פי קטע א מן הרשימה **בלטה**, מהו השינוי שחווה המספר בילדותו (50%), ומה גרם לשינוי זה (50%).

המספר היה, לדבריו, ילד פחדן ורכרוכי. העמידה על הבלטה הפכה אותו לאמיץ ובעל כוחות. העמידה על הבלטה היא הרגע שחולל את השינוי, שקרה בדרך נס.

(2) על הנבחן להסביר מדוע הזיכרונות של המספר מבגרותו מעוררים בו כעס. (100%)
הזיכרונות מבגרותו מעוררים במספר המבוגר כעס מפני שהנס שקרה לו בילדותו לא חזר בבגרותו ולא סייע לו להפוך את חייו להצלחה. לדעתו, חייו היו רצף של כישלונות בכל תחום משום שלא הזדמן לו לעמוד שוב על הבלטה ההיא ולפעול מתוך תחושה של כוח וביטחון.

ב. על הנבחן להשיב על פי מה, לדעתו, נקבעת הצלחה של אדם: גורל ומזל או מעשים ופעולות של האדם עצמו (30%), לנמק את דעתו (50%), ולהביא לה דוגמאות (20%).

דוגמה לתשובה:

לדעתי מה שקובע בחיים הם מעשים ופעולות של האדם עצמו. אנחנו פועלים, נכשלים ולומדים מכישלונותינו. אנחנו אדונים לעצמנו, ואנחנו יכולים לקבוע את דרכנו המקצועית והאישית. אדם שלומד מקצוע מבוקש, ומשקיע בו, יוכל להגיע להישגים מקצועיים ולהתקבל לעבודה בתחום שלו. אין עבודה בלי מאמץ. אדם שסבור שגורל ומזל קובעים את ההצלחה בחיים, לא יתאמץ ולא ינסה להגיע להישגים, כי הוא חושב שהם לא בשליטתו, ועל כן הוא יישאר במקום ולא יצליח להתקדם בחיים.

הערה למעריך: יש לקבל תשובות אחרות, למשל שהצלחה בחיים נקבעת בשילוב בין פעולות של האדם ובין מזל.

8. חיבור

- א.** על הנבחן להשיב על השאלות שנועדו לעזור לו לתכנן את רצף הרעיונות בחיבור.
- המאפיינים הייחודיים של האינטרנט הם **היותו חסר גבולות, נגיש לכולם, אין פיקוח על המידע המתפרסם בו, הגולשים אינם צריכים להזדהות בו בשמם, וקשה מאוד להסיר את המידע המתפרסם בו.**
 - ההשפעה ההרסנית של האינטרנט היא **שהוא יכול להביא בני נוער לידי מצב נפשי קשה מאוד.**
 - הצד החיובי של האינטרנט הוא **שבני נוער יכולים לקבל בו תמיכה בלי להזדהות.**
 - לדעתי, הטענה שקראתי בנוגע להשפעת האינטרנט על בני נוער נכונה (או, אם הנבחן מנמק, אינה נכונה).
 - משום **שבני נוער רבים נפגעים ממידע המתפרסם באינטרנט, מידע מבייש, פוגעני ובלתי מצונזר שאי אפשר להעלימו. מידע זה גורם מצוקה רבה לבני הנוער. עם זאת האינטרנט משמש גם מקום שבו בני הנוער יכולים לקבל תמיכה וסיוע נפשי.**
 - לדוגמה, **נערה שמציקים לה ברשת החברתית יכולה לדווח בעילום שם על המקרה שלה באתר ייעוץ באינטרנט, ואנשי מקצוע ינסו לעזור לה בשיתוף המשטרה והצוות בבית הספר.**
 - המסקנה שלי היא **שבני נוער שגולשים באינטרנט להנאתם מסתכנים בפגיעה, מכיוון שהם אינם מודעים לסכנות באינטרנט.**
 - ואני ממליץ **שמשדד החינוך יכשיר יועצים פדגוגיים להדריך בני נוער כיצד להשתמש באינטרנט בלי להיפגע.**

- ב.** על הנבחן לכתוב חיבור על פי הרעיונות שכתב בסעיף א.
 כתיבת חיבור עברי מבוססת על המיומנויות הנרכשות על פי תוכנית הלימודים.
 במסגרת כתיבת החיבור על התלמיד להוכיח:
 (1) תוכן: הבנה של הנושא (כתיבה עניינית בלי סטיות מן הנושא) (35%)
 (2) פיתוח רעיון, הנמקה לצורך שכנוע, היעדר סתירות פנימיות (30%)
 (3) מבנה: חלוקה לפסקאות וקישור הולם בין הפסקאות (ארגון הגיוני של הכתוב) (15%)
 (4) לשון: תקינות הלשון, אוצר מילים מגוון, כתיבה ברורה (15%)
 (5) תחביר נכון ופיסוק הולם (5%)
 יש לציין שאין להעריך את הכתיבה על פי רגשות, דעות והשקפות, אלא על פי הקריטריונים המפורטים בסעיפים (1)-(5).

פרק שלישי – ידע לשון

חלק א – הפועל (שאלה 9)

שאלה 9: ניתוח פעלים – מספר הפריטים הנכונים – 15.

- א.** (1) ר-ת-ע **ד.** (1) ע-ב-ר
 (2) הפעיל (2) פעל / קל
 (3) נרתעים (3) תועבר
ב. (1) ר-ח-ב **ה.** (1) ת-פ-ס
 (2) התפעל (2) נפעל
 (3) הרחיב (3) לתפוס
ג. (1) ס-ג-ל
 (2) פועל
 (3) הסתגלו

חלק ב – שם העצם (שאלות 10-12)

שאלה 10: מיון שמות – מספר הפריטים הנכונים – 6.

על הנבחן לבחור בחמש מילים ולמייין אותן לפי דרכי התצורה שלהן. (5 נקודות)

שורש ומשקל	בסיס וצורת סופי	שאלה מלעז
איום העלבה	סרטון שקרי	וידאו טקסט

שאלה 11: מילה יוצאת דופן מבחינת השורש – מספר הפריטים הנכונים – 2.

— משפטים

— השורש המשותף לשלוש המילים: פ-ש-ט

שאלה 12: צורת סמיכות ברבות ובזכר – מספר הפריטים הנכונים – 2.

— בנות ברית

— בן ברית

חלק ג – שם המספר (שאלה 13)

שאלה 13: שם המספר – מספר הפריטים הנכונים – 4.

א. (1) עשרים וארבע

(2) אחת עשרה

ב. (1) חמישה עשר

(2) עשרים וחמישה

חלק ד – מילות קישור ותקינות (שאלות 14-15)

שאלה 14: מילות קישור – מספר הפריטים הנכונים – 3.

א. כל עוד לא

ב. כי / מפני ש / מכיוון ש

ג. אפילו אם

שאלה 15: תקינות – מספר הפריטים הנכונים – 3.

א. מתאימים

ב. ישן

ג. צָבַע